

**ПРОЦЕСНЕ
ТА СОЦІАЛЬНО-КОМПЕТЕНТНЕ
УПРАВЛІННЯ
ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СИСТЕМ**

Монографія

За науковою редакцією
д-ра екон. наук, професора Полінкевич О.М.

Луцьк–2017

УДК 658:330.341.1 (477)
ББК 65.291.21:65.291.551 (4 Укр)
П-84

Рецензенти:

Нижник В.М., д-р екон. наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, проректор з науково-педагогічної роботи Хмельницького національного університету, м. Хмельницький

Ілляшенко С.М., д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри маркетингу та управління інноваційною діяльністю Сумського державного університету, м. Суми

Коцій О.В., д-р екон. наук, професор, професор кафедри менеджменту Луцького національного технічного університету, м. Луцьк

Рекомендовано до друку вченою радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 19 від «26» грудня 2017 р.)

Полінкевич О.М.

П-84 Процесне та соціально-компетентне управління інноваційним розвитком підприємницьких систем : монографія / за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. О.М. Полінкевич. – Луцьк : Вежа-Друк, 2017. – 368 с.
ISBN

У монографії представлено результати дослідження й систематизації теоретичних, науково-методологічних і практичних положень та розробок щодо процесного та соціально-компетентного управління інноваційним розвитком підприємницьких систем. Запропоновано і обґрунтовано теоретико-методологічні засади процесного та соціально-компетентного управління інноваційним розвитком підприємства, визначено сучасні реалії та тенденції інноваційного розвитку підприємницьких систем, запропоновано нові підходи у корпоративному управлінні, обґрунтовано доцільність використання реінжинірингу бізнес-процесів підприємницьких систем, визначено підходи до формування корпоративної культури та соціальної відповідальності бізнесу.

Для науковців та фахівців сфери економіки та управління підприємствами
УДК 658:330.341.1 (477)
ББК 65.291.21:65.291.551 (4 Укр)

ISBN

© Авт. кол., 2017
© СНУ ім. Лесі Українки, оригінал-макет, 2017

ЗМІСТ

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ	7
ВСТУП	9
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОЦЕСНОГО УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СИСТЕМ	13
1.1. Значення підприємницької системи у випереджальному розвитку економіки країн світу	13
1.2. Сутність процесного управління підприємством	23
1.3. Особливості застосування процесно-орієнтованого підходу до управління змінами	31
1.4. Характеристика процесного управління заготівельною діяльністю сільськогосподарських підприємств з використанням інструментів логістики	41
1.4.1. Процесне управління заготівельною діяльністю сільськогосподарських підприємств	41
1.4.2. Інструменти логістики в заготівельній діяльності сільськогосподарських підприємств	48
Висновки до 1 розділу	55
РОЗДІЛ 2. КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	57
2.1. Сутність та підходи до корпоративного управління підприємством	57
2.2. Система стратегічного управління розвитком корпорацій	64
2.2.1. Основні поняття предметної сфери дослідження ..	64
2.2.2. Фактори та проблеми формування корпоративної стратегії підприємств	66
2.2.3. Типи стратегії підприємств	69

2.2.4. Сутність стратегічного управління корпорацією .	71
2.2.5. Принципи та процес стратегічного управління корпорацією	74
2.2.6. Підсистема інформаційного забезпечення стратегічного управління	79
2.2.7. Система планів (програм) стратегічного управління.....	81
2.2.8. Організаційні форми реалізації стратегічного управління.....	84
2.3. Особливості корпоративного управління підприємств в Україні	87
Висновки до 2 розділу.....	99
РОЗДІЛ 3. СОЦІАЛЬНО-КОМПЕТЕНТНЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКИМИ СИСТЕМАМИ	101
3.1. Основи інноваційного розвитку підприємства через соціально-компетентне корпоративне управління	101
3.2. Характеристика інтрапренерства як способу соціально-компетентного та інноваційного управління підприємством.....	105
3.3. Економічна безпека як ефективна складова соціально-компетентного управління будівельними підприємствами	115
Висновки до 3 розділу.....	123
РОЗДІЛ 4. ФІНАНСОВЕ ТА ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СИСТЕМ	125
4.1. Механізм фінансування соціальних інновацій.....	125
4.2. Обліково-аналітичне забезпечення оцінювання результативності інноваційного розвитку підприємницьких систем	132
Висновки до 4 розділу.....	144

РОЗДІЛ 5. СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СИСТЕМ.....	146
5.1. Управління альтернативними джерелами енергії у системі інноваційного розвитку підприємств	146
5.2. Аналізування тенденцій інноваційного розвитку підприємницьких систем на ринку торговельного обладнання	155
5.3. Внутрішні джерела активізації інноваційної діяльності.....	174
5.4. Вплив внутрішніх та зовнішніх факторів на рівень інноваційного розвитку підприємств.....	183
5.5. Сутність та методика оцінювання інноваційного потенціалу підприємства	192
5.6. Оцінювання інноваційних процесів у регіонах України	203
5.7. Формування інтелектуальної складової трудового потенціалу в умовах інноваційного розвитку підприємств	223
Висновки до 5 розділу.....	233
РОЗДІЛ 6. РЕІНЖИНІРИНГ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СИСТЕМ	237
6.1. Суть та значення реінжинірингу бізнес-процесів підприємницьких систем	237
6.2. Підходи до оцінювання ступеня ризику проектів реінжинірингу технологічних бізнес-процесів приладобудівних підприємств через теорію нечітких множин.....	246
Висновки до 6 розділу.....	264

РОЗДІЛ 7. КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА ТА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СИСТЕМ	266
7.1. Особливості формування корпоративної культури туристичних підприємств.....	266
7.2. Корпоративна культура ТНК (на прикладі ArcelorMittal та ROSHEN).....	284
7.3. Корпоративна соціальна відповідальність страхового бізнесу.....	296
7.4. Роль гендерної інтеграції у корпоративній соціальній відповідальності бізнесу.....	316
Висновки до 7 розділу.....	350
ВИСНОВКИ	353
ДОДАТКИ.....	359
ПРЕДМЕТНИЙ ПОКАЖЧИК	362
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ.....	364

Розділ 5

СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СИСТЕМ

5.1. Управління альтернативними джерелами енергії у системі інноваційного розвитку підприємств

До найбільш поширених традиційних джерел енергопостачання для промислових підприємств належать системи газопостачання, тепlopостачання, електричні мережі, паливо: вугілля, мазут, торф, брикети, сланці та інші. Використання ж альтернативних і відновлювальних джерел енергії зменшує витрати первинних енергоносіїв та підвищує енергоефективність підприємства загалом. Отже, перехід на альтернативні та відновлювальні джерела енергії є одним із головних завдань політики енергоефективності в Україні. Невичерпна енергія Сонця, на цей час, дуже незначно використовується в побуті і, тим більше, у промисловості. Разом з тим, як видно з рис. 1, частка відновлювальних джерел у загальній сумі енергоспоживання є досить незначною.

Найбільшу частку серед альтернативних джерел енергоспоживання складає енергія біопалива та відходи, яка зростала з 1,1 % загального обсягу енергоспоживання у 2005 р. до 2,3 % в 2015 році.

Незначну частину в складі загального енергоспоживання складає таке альтернативне джерело енергії як вітрова та сонячна енергія, хоча саме ці види енергії суттєво є найпоширенішими у західних країнах. На другому місці за енергозабезпеченням є такий альтернативний вид енергії як гідроенергетика.

Отже, наша країна має значний потенціал збільшення використання альтернативних джерел енергії. Їхнє використання сприятиме підвищенню енергоефективності підприємств, зниженню рівня собівартості продукції.

Незважаючи на те, що промислові підприємства зазвичай є енергоємними і виробництво переважно налаштоване на викорис-

тання первинних енергоносіїв, значна частка допоміжних і технологічних процесів переводиться на використання нетрадиційних джерел енергії. Тільки після докорінного техніко-економічного аналізу робляться обґрунтовані висновки про пріоритетні напрями енергомодернізації промислового підприємства.

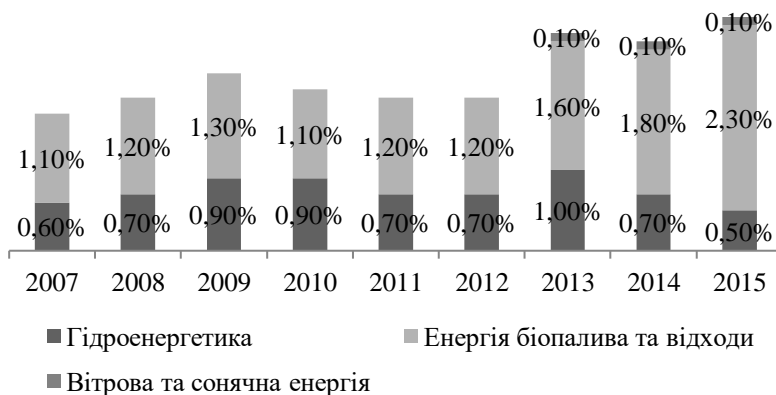

Рис. 5.1. Частка енергоспоживання в енергетичному балансі України за відновлювальними джерелами за 2007–2015 роки*

* складено автором підрозділу за [6]

Часто запровадження заходів енергозбереження потребує багато більше інвестиційних ресурсів, ніж переведення виробництва на альтернативні енергоносії. Це не значить, що у цих випадках впроваджувати енергозберігаючу політику не потрібно, але її можна відкласти на певний час або збільшити період її реалізації. В Україні склалися сприятливі умови для розвитку альтернативної енергетики.

Теоретично загальний річний енергетичний потенціал відновлювальних джерел становить 98 млн т у. п., що станом на 2010 р. складає більше 50 % загального енергоспоживання (табл. 5.1). Найперспективнішими напрямками виробництва альтернативної енергії в Україні, згідно з табл. 5.1, є теплова біоенергетика, геотермальна теплоенергетика, енергетика доквілля.

Таблиця 5.1

Потенціал відновлювальних джерел енергії [8]

Напрями освоєння ВДЕ	Річний технічно-досяжний енергетичний потенціал	
	млрд кВт×год	млн т у. п.
Вітроенергетика	79,8	28,0
Сонячна енергетика, в тому числі	38,2	6,0
– електрична	5,7	2,0
– тепла	32,5	4,0
Мала гідроенергетика	8,6	3,0
Біоенергетика, в тому числі:	178	31,0
– електрична	27	10,3
– тепла	151	20,7
Геотермальна тепла енергетика	97,6	12,0
Енергетика доквілля	146,3	18,0
Загальні обсяги заміщення традиційних ПЕР	548,5	98,0

Важливим новим критерієм оцінки економічного розвитку країн є частка енергії, що вироблена з альтернативних та поновлювальних джерел. У розвинутих країнах частка альтернативних і поновлювальних джерел варіюється у широкому діапазоні і становить від 0,7 % у Великобританії до 64,5 % у Ісландії. Під енергетикою доквілля розуміють тепловий потенціал повітря, води та ґрунту, тепла біоенергетика – виробництво тепла шляхом отримання біогазу, спалювання соломи та розкладання інших біоресурсів.

Зважаючи на аграрну спрямованість економіки України і значну кількість органічних відходів, використання біоресурсів для отримання тепла є перспективним напрямом. Загальні обсяги заміщення традиційних ПЕР складають 548,5 млрд кВт×год, частка біоенергетики у загальному обсязі енергетичного потенціалу складає 33 %, потенціал сонячної енергії – 7 %. Виробництво електроенергії від сонця і малих ГЕС є менш перспективним, але також заслуговує на увагу. Відходи біомаси – це цінна сировина для харчової, хімічної, переробної, легкої промисловості та в системах біоконверсії.

Використовувати відходи біомаси як пальне потрібно досить активно. Насамперед зацікавлення викликають котельні установки, що дозволяють високопродуктивно спалювати біомасу і тримувати теплову енергію. Слід враховувати, що у процесі господарської діяльності велика кількість біомаси залишається невикористаною. Так, при заготівлі деревини та її переробці з відходами втрачається близько 50 % біомаси. Тому впровадження установок із використанням біомаси найбільш ефективно саме біля центрів її переробки.

До основних джерел біомаси належать:

- відходи тваринництва;
- рослинні залишки сільськогосподарського виробництва – солома, листя, стружка (три тони соломи по теплотворній здатності еквівалентні тисячі кубічних метрів природного газу);
- тверді побутові відходи комунального господарства міст;
- промислові відходи і побутові відходи міст

Відходи тваринництва є одним з найперспективніших джерел отримання енергії шляхом анаеробного бродіння в біореакторах. Вони є у будь-якому агропромисловому господарстві, не вимагають попередньої обробки і сортування, їх легко транспортувати. Потенціал відходів тваринництва для їхнього використання у системах біоконверсії згідно енергозбереження в Україні значний і складає 1,3 млн т у. п. на рік згідно з табл. 5.2.

Основну частину цієї енергії (більше 90 %) може дати переробка органічних відходів від великої рогатої худоби. При цьому отриманий біогаз має найбільшу нижчу теплоту згорання – 23 МДж/м³. Звичайно, це значення нижче за теплоту згорання природного газу, що в середньому складає 30–40 МДж/м³. Але біогаз як суміш газів може підлягати очищенню від баластових домішок і тоді теплота згорання його може значно збільшитися. Не меншою перспективою володіє і органіка, отримана від птахів і свиней. Для машинобудівних підприємств, що мають на балансі власні підсобні господарства, переробка відходів і отримання палива для потреб цих підсобних господарств є питанням перспективним і актуальним. Головною перешкодою у впровадженні біогазових технологій є значна вартість біогазових установок і примхливість процесу біоконверсії.

Таблиця 5.2

Енергетичний потенціал відходів тваринницького комплексу України станом на 2007 р.

Джерело відходів	Вихід відходів, 10^6 т/рік	Вихід біогазу, 10^9 м ³ /рік	Нижча теплота згорання $Q_{нр}$, МДж/м ³	Енергетичний потенціал відходів, млн т у. п./рік
Велика рогата худоба	58,4	1,46	23	1,144
Свині	4,79	0,124	21	0,088
Птахи	2,8	0,11	21	0,079
Всього	65,99	1,694	-	1,311

* складено автором підрозділу за [2]

Основними проблемами розвитку альтернативної енергетики в Україні залишаються:

- обмеженість коштів для фінансування проектів розробки, проектування та реалізації переходу промисловості від традиційних джерел до альтернативних;
- психологічне тяжіння споживачів і інвесторів до традиційних ПЕР;
- недовіра до стабільності і якості альтернативних енергетичних ресурсів;
- високі початкові капітальні витрати на впровадження цих ресурсів у виробництво і побут;
- недостатня кількість наукових розробок переоснащення виробництва із врахуванням природно-екологічних та технологічних особливостей України;
- недосконалість нормативної бази для стимулювання та фінансування розвитку альтернативних та відновлювальних джерел;
- відсутність методології вибору серед альтернативних варіантів енергозабезпечення із врахуванням економічного, технічного, екологічного і соціального стану підприємства.

Для збільшення в енергобалансі України відновлювальних і альтернативних джерел необхідно зосередити увагу на таких інноваційних напрямках [2; 4; 3; 7]:

- будівництво біогазових комплексів для утилізації органічних відходів промислових підприємств і комунальних стоків;
- створення мережі підприємств із переробки та сортування сміття;
- регенерація земель існуючих сміттєзвалищ, виробництво теплової і електричної енергії в когенераційних і тригенераційних установках з метану, утвореного на звалищах;
- розширення використання геотермальної і сонячної енергії для отримання тепла і електрики;
- використання енергії невеликих річок для будівництва міні-ГЕС;
- збільшення використання потенціалу довкілля, застосування теплових насосів типу «вода–вода», «вода–повітря» для опалення приміщень;
- утилізація тепла стічних вод міста і використання його у побутовому і промисловому опаленні;
- розширення сфери використання вітрогенераторів у районах, де це є ефективним.

Розглядаючи питання енергетичної безпеки національних економік в умовах посилення екологічних вимог, необхідно звернути увагу на підписання Кіотського протоколу у грудні 1997 р. та Паризької кліматичної угоди підписаної у 2015 р., яка повинна прийти на заміну Кіотського протоколу у 2020 році. Обидві угоди зобов'язують країни світу скоротити викиди парникових газів. Україна входить у двадцятку найбільших забруднювачів парниковими газами, тому екологічна складова процесу енергозбереження є не менш важливою, ніж енергетична. Глобальні проблеми екології гостро проявилися наприкінці 80-х рр. ХХ сторіччя.

Робота промислових підприємств супроводжується негативним впливом на навколишнє середовище, що обумовлене викидами:

- великої кількості вуглекислого газу, що є основним фактором виникнення парникового ефекту;
- кислотних оксидів, що є причиною виникнення так званих «кислотних дощів»;
- золи, пилу, канцерогенних речовин;
- тепловим забрудненням атмосфери;
- забрудненням ґрунту, підземних і поверхневих вод;
- споживанням великої кількості води, кисню і інших ресурсів;

–викидами мінералізованих стічних вод.

Економія однієї тони умовного палива приводить до зменшення викиду 1,6–3,1 тони CO₂ та центнерів інших викидів (табл. 5.3).

Таблиця 5.3

**Індекси шкідливих викидів під час згоряння палива,
кг/ т у. п. [5]**

Паливо	CO ₂	SO ₂	NO _x
Буре вугілля	3 100	36	5–8
Кам'яне вугілля	2 800	40	9–12
Мазут	2 200	15–30	5–7
Солярка	2 150	8	30–40
Бензин	2 100	-	15–25
Газ	1 600	-	3–6

А зменшення викидів в атмосферу приводить до зменшення виплат за викиди та покращення екологічної ситуації. Загальна стратегія заміни природного газу вугіллям власного видобутку за екологічністю є гіршим варіантом, тому що при спалюванні однієї тони умовного палива у перерахунку на вугілля виділиться в атмосферу на 1 200 кг більше вуглекислого газу, ніж при спалюванні природного газу.

Але, враховуючи наявність власних родовищ вугілля і тенденцію до енергозбереження, така диверсифікація джерел є виправданою. Жодна країна світу не буде своєю енергетичну стратегію на імпортованому паливі, а в Україні виникла ситуація, коли обсяги споживання імпортованого газу (13 288 тис. т нафтового еквівалента у 2015 р.) співрозмірні з споживанням власного вугілля (17 423 тис. т. нафтового еквівалента) [6]. Така ситуація порушує енергетичну безпеку країни. Для вирішення цієї ситуації потрібно проводити політику переходу на власні джерела з одночасними жорсткими вимогами до енергозбереження у промисловості та у побуті.

Енергетична безпека є важливою складовою національної безпеки, необхідною умовою розвитку держави. У сучасному розумінні гарантування енергетичної безпеки – це досягнення стану

технічно надійного, стабільного, економічно ефективного та екологічно прийняттого забезпечення енергетичними ресурсами економіки і соціальної сфери країни, а також створення умов для формування і реалізації політики захисту національних інтересів у сфері енергетики [9].

Серед вітчизняних секторів найбільше споживання енергетичних ресурсів у машинобудуванні, хімічній промисловості та металургії. Для збільшення рентабельності господарювання машинобудівні підприємства змушені вести ретельний моніторинг рівня споживання енергетичних ресурсів щодо визначення пріоритетних шляхів розвитку та зменшення енергоємності.

Машинобудівні підприємства за металоємністю поділяють на важке, загальне, середнє та точне машинобудування. Найбільш енергоємні виробництва металургійного, гірничо-шахтного і бурового устаткування розміщене, в основному, у Донецькому і Придніпровському економічному районах.

До машинобудування належать 365 промислових підприємств і 57 науково-дослідних організацій, темпи обсягів зростання сектору в останні роки стабільні і сягають до 30 % на рік [1]. Енергоємність валового продукту у машинобудуванні повинна зменшуватися при зростаючих обсягах виробництва. Досягнути прогнозованих показників можливо лише шляхом впровадження нових та вдосконалення існуючих енергозберігаючих технологій, переходом на альтернативні та відновлювальні джерела енергопостачання.

Сучасний стан вітчизняного ринку альтернативних енергоресурсів має такі характеристики:

- частка енергоспоживання в енергетичному балансі України за рахунок відновлювальних джерел за 2007–2015 рр. незначна і сумарно не перевищує 3 % .

- технічно досяжні обсяги заміщення традиційних енергоносіїв відновлювальними джерелами надзвичайно великі. Енергетичний потенціал ВДЕ складає 548,5 млрд кВт×год, що у 2,5 рази більше за річні обсяги виробництва електричної енергії;

- Україна має один з найбільших у світі потенціал енергозбереження. Прогнозований у 2030 р. технічний потенціал енергозбереження складе 198,1 млн т у. п., а структурний потенціал – 120,3 млн т у. п.

Означені характеристики вітчизняного ринку альтернативних енергоресурсів свідчать про необхідність докорінного переосмислення стратегії енергоспоживання. Основним напрямом розвитку сучасних промислових підприємств є орієнтація на енергозбереження, підвищення енергоефективності і екологічності виробництва. Зміна стратегії енергоспоживання вимагає значних вкладень коштів. Інвестиційний процес підвищення енергоефективності підприємства потребує детального опрацювання і зваженого прийняття рішення. Розгляд всієї сукупності існуючих технологій енергозбереження потрібно розглядати з позицій технічної, економічної, екологічної, виробничої і соціальної доцільності для підприємства.

Реалізація політики енергозбереження повинна ґрунтуватися на результатах енергетичних обстежень підприємства. Таке обстеження нами запропоновано у [2] називати «економіко-енергетичне обстеження» і направлено на виявлення шляхів зменшення споживання енергоносіїв. Реалізація даного обстеження повинна починатися з оцінювання ефективності енергоспоживання промислового підприємства, дослідження фінансового стану підприємства, його інвестиційних можливостей та особливостей фінансування енергозберігаючих заходів без чого неможливо зробити комплексний висновок про можливість енергозбереження на конкретному підприємстві.

Список використаних джерел

1. Галузева програма з енергоефективності та енергозбереження на період до 2017 року. – Київ : Мінпромполітики України. – 2009. – 123 с.
2. Джеджула В.В. Енергозбереження промислових підприємств: методологія формування, механізм управління : монографія / В.В. Джеджула. – Вінниця : ВНТУ, 2014. – 346 с.
3. Енергетична стратегія України на період до 2030 року: офіц. текст станом на 19.06.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://naer.gov.ua/ekonomicheskaya-politika-1/cili-ta-zavdannya>.
4. Єпіфанова І. Ю. Інновації в системі управління енергозбереженням промислових підприємств [Електронний ресурс] / В. В. Джеджула, І. Ю. Єпіфанова // Економіка та суспільство. – 2017. – № 9. – С. 395–398. – Режим доступу : <http://economyandsociety.in.ua>.
5. Методика визначення нераціонального (неефективного) використання паливно-енергетичних ресурсів. – Київ : НАЕР, 2006. – 134 с.

6. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

7. Переосмислення ступеню відповідальності перед майбутнім: Національна доповідь з питань реалізації державної політики у сфері енергоефективності за 2009 рік / М. Пашкевич та ін. – Київ, НАЕР-НАУ, 2010. – 254 с.

8. Потенціал енергії відновлювальних джерел енергії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://naer.gov.ua/potencial-2>.

9. Стратегічні виклики XXI століття суспільству та економіці України: в 3 т / За ред. В. М. Гейця, В. П. Семиноженка, Б. Є. Кваснюка. – Київ : Фенікс, 2007. – 539 с.

5.2. Аналізування тенденцій інноваційного розвитку підприємницьких систем на ринку торговельного обладнання

В умовах світової економічної інтеграції важливе місце в національній та світовій економіці посідає торгівля. Вона є невід'ємною складовою розвитку економічних відносин та відіграє роль посередника між виробником та споживачем. У свою чергу, розвиток торгівлі нерозривно пов'язаний із упровадженням інновацій у виробництві торговельного обладнання. Тому дослідження основних тенденцій розвитку підприємницьких систем на ринку торговельного обладнання в останні роки набуває особливої актуальності.

Проаналізувавши підходи науковців до комплексного маркетингового аналізу і прогнозування розвитку промислового ринку [3; 6; 7], а також враховуючи особливості ринку торговельного обладнання, детерміновано п'ять основних напрямів, відповідно до яких передбачається оцінювання досліджуваного ринку: 1) аналіз історії розвитку ринку торговельного обладнання; 2) дослідження структурних елементів ринку; 3) оцінювання експортної орієнтації та імпоротної залежності ринку, визначення місткості ринку; 4) аналіз конкурентного середовища на ринку торговельного обладнання; 5) аналіз інновацій у сфері торговельного обладнання.

Досліджуючи історію розвитку вітчизняного ринку торговельного обладнання, потрібно відмітити, що шлях розвитку, який західні виробники торговельного обладнання проходили протягом 50–60-х рр., вітчизняний ринок торговельного обладнання, «проскочив» у гранично стислі терміни 10–20 років. Із появою сучас-

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

- Полінкевич** Оксана
Миколаївна
(редактор)
Джеджула В'ячеслав
Васильович
- Ковальська** Любов
Леонідівна
- Кузьмін** Олег
Євгенович
- Лещук** Віктор
Пилипович
Ліпич Любов
Григорівна
- Макара** Оксана
Василівна
- Доктор економічних наук**, професор, професор кафедри економіки, безпеки та інноваційної діяльності Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, м. Луцьк, Україна
- Доктор економічних наук**, доцент, професор кафедри фінансів та інноваційного менеджменту Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця, Україна
- Доктор економічних наук**, професор, завідувач кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності Луцького національного університету, м. Луцьк, Україна
- Доктор економічних наук**, професор, заслужений працівник народної освіти України, академік Української академії наук, академік Академії підприємництва та менеджменту України, академік Транспортної академії України, академік Академії економічних наук України, директор Навчально-наукового інституту економіки і менеджменту Національного університету «Львівська політехніка», м. Львів, Україна
- Доктор економічних наук**, професор, директор Луцької філії Тернопільського національного економічного університету
- Доктор економічних наук**, професор, декан факультету економіки та управління Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, м. Луцьк, Україна
- Доктор економічних наук**, професор, завідувач кафедри фінансів та кредиту Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, м. Луцьк, Україна

Миколайчук Наталія Сергіївна	Доктор економічних наук , професор, Директор Центру післядипломної освіти Херсонського національного технічного університету, м. Херсон, Україна
Рудь Надія Терентіївна	Доктор економічних наук , професор, професор кафедри економіки Луцького національного університету, м. Луцьк, Україна
Волинець Ірина Григорівна	Кандидат економічних наук , ст. викладач кафедри економіки, безпеки та інноваційної діяльності Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, м. Луцьк, Україна
Гвоздь Мар'яна Ярославівна	Кандидат економічних наук , асистент кафедри менеджменту організацій Національного університету «Львівська політехніка», м. Львів, Україна
Грудзевич Юлія Ігорівна	Кандидат економічних наук , ст. викладач кафедри фінансів та кредиту Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, м. Луцьк, Україна
Єпіфанова Ірина Юріївна	Кандидат економічних наук , доцент, доцент кафедри фінансів та інноваційного менеджменту Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця, Україна
Корецький Юрій Михайлович	Кандидат економічних наук , доцент, директор СУАП «Західна Нафтова Група» у формі ТОВ, Україна
Кукурудз Оксана Михайлівна	Кандидат економічних наук , доцент, доцент кафедри фінансів Київського національного торговельно-економічного університету, м. Київ, Україна
Кулинич Мирослава Богданівна	Кандидат економічних наук , доцент, доцент кафедри обліку і аудиту Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, м. Луцьк, Україна
Курій Лілія Олександрівна	Кандидат економічних наук , науковий співробітник Хмельницького національного університету, м. Хмельницький, Україна

- Мальцева** Вікторія Володимирівна **Кандидат економічних наук**, старший викладач кафедри фінансів, обліку та банківської справи Луганського національного університету ім. Тараса Шевченка, Луганськ, Україна
- Морохова** Валентина Олександрівна **Кандидат економічних наук**, професор, завідувач кафедри маркетингу Луцького національного технічного університету, м. Луцьк, Україна
- Сорочак** Олег Зіновійович **Кандидат технічних наук**, доцент, доцент кафедри менеджменту організацій Національного університету «Львівська політехніка», м. Львів, Україна
- Тринчук** Віктор Вікторович **Кандидат економічних наук**, доцент, завідувач кафедри страхування Інституту післядипломної освіти та бізнесу, м. Київ, Україна
- Харун** Олена Андріївна **Кандидат економічних наук**, доцент, доцент кафедри Міжнародних економічних відносин Хмельницького національного університету, м. Хмельницький, Україна
- Хілуха** Оксана Анатоліївна **Кандидат економічних наук**, доцент, доцент кафедри економіки, безпеки та інноваційної діяльності Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, м. Луцьк, Україна
- Ющишина** Лариса Олексіївна **Кандидат економічних наук**, доцент, доцент кафедри економіки, безпеки та інноваційної діяльності Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, м. Луцьк, Україна
- Ховрак** Інна Вікторівна **Кандидат економічних наук**, доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського, м. Кременчук, Україна
- Родіонова** Ірина Володимирівна **Кандидат економічних наук**, науковий співробітник Хмельницького національного університету, м. Хмельницький, Україна
- Борзаковська** Людмила Василівна **Аспірантка** кафедри маркетингу Луцького національного технічного університету, м. Луцьк, Україна

Зеленко Оксана Михайлівна	Аспірантка кафедри економіки, безпеки та інноваційної діяльності підприємства Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, м. Луцьк, Україна
Миколайчук Кирило Миколайович	Аспірант кафедри менеджменту та маркетингу Херсонського національного технічного університету, м. Херсон, Україна
Чешук Віктор Олександрович	Аспірант кафедри економіки, безпеки та інноваційної діяльності підприємства Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, м. Луцьк, Україна